

เทศน์พระ วันที่ ๑๘ มกราคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

สังคมสงฆ์ สังฆะ ถ้าเป็นสังฆะเห็นใหม่ สังฆะ สังฆทาน สังฆะหมายถึง
สาธารณะ สังฆะถึงหมายถึงสงฆ์ เราเป็นสงฆ์เห็นใหม่ ถ้าเราเป็นสงฆ์ สมบัติของสงฆ์
คืออะไร เวลาเป็นวินัย สมบัติของสงฆ์นะ เราใช้ของสงฆ์แล้วไม่ได้เก็บของสงฆ์จะเป็น
อาบัติปาจิตตีย์ เอาของๆ สงฆ์มาใช้ พักที่ตั้งเตียงแล้วจากไปโดยไม่เก็บเอง หรือโดย
ไม่ได้สั่งให้เขาเก็บ เป็นอาบัติปาจิตตีย์ สิ่งที่เป็นของสงฆ์นี้มันมีชีวิตหรือ เตียงตั้งเป็นสิ่งที่
ที่ไม่มีชีวิต

เวลาเขาเตรียมตั้งเอาไว้ เหตุที่จะปรับอาบัติ เพราะว่าปลวกมันจะกิน เป็นสิ่งที่ทำ
ให้เสียหาย มันไม่ใช่สิ่งมีชีวิต แต่เราไม่ได้เก็บมัน ทำไมไม่เป็นอาบัติปาจิตตีย์ เพราะมันเป็น
ของๆ สงฆ์ นี่ก็เหมือนกันชีวิตของเรา ถ้าเราบวชขึ้นมาแล้วเป็นสังฆะ เป็นสงฆ์ สงฆ์
เพราะอะไร สงฆ์เพราะมันมีวินัยไง มันมีกรรมและมีวินัย เวลาครูบาอาจารย์ท่านบอกเลย
เวลาทำอุโบสถ ถ้าจิตใจเป็นสงฆ์ เวลาทำอุโบสถร่วมสังฆกรรม มันจะมีความรื่นเริงอาจ
หาญ มันจะทำได้ด้วยความสุข ไม่ได้ทำได้ด้วยความจำใจ ความเบื่อหน่าย

มันเป็นความจำใจ ความเบื่อหน่าย ทำไมต้องเป็นอย่างนั้น ทำไมต้องเป็นอย่างนั้น
เพราะอะไร เพราะมันเป็นเรื่องของกิเลสไง กิเลสมันต้องการความสะดวกสบายของเขา
ของกิเลสนะ ของเขาเพราะมันไม่ใช่เรา บางทีเราก็อารมณ์รื่นเริงอาจหาญ บางทีเราก็อารมณ์
เฉยใจ เบื่อหน่าย เราคุ้นชินกับกิเลส แต่ถ้าเราคุ้นชินกับกรรมและวินัย แม้แต่ของที่
เป็นวัตถุ เราไม่ทำตามนั้นยังเป็นอาบัติเลย แต่นี่เป็นสังฆกรรมนะ สิ่งที่เป็นสังฆกรรมทำให้
เรารื่นเริงอาจหาญ เป็นสมบัติของพระ

พระมีสมบัติคือกรรมและวินัย สมบัติของโลกเขา เขาหาแก้วแหวนเงินทอง หา
ชื่อเสียง หาลาภสักการะเพื่อบำรุงกิเลสไง ถ้ากิเลสมันมีสมบัติอย่างนั้น มันจะว่ามันเป็นผู้
ที่มันมีศรีสุข มันเป็นผู้ที่มีอำนาจวาสนา เป็นจ้าว หามันมาแล้วเป็นทาสมัน ถ้าใช้ไม่เป็น
มันก็บาดหัวใจ มีดถ้าใช้ไม่เป็นมันจะฟันเจ้าของ มันจะทำให้ตัวเองมีบาดแผล นี่ก็

เหมือนกัน สมบัติที่หามา แล้วใช้สมบัตินั้นไม่เป็นไร ทำให้หัวใจมันรั่ว หามาเท่าใดก็ไม่พอใช้ รายจ่ายกับรายรับต่างกัน

รายจ่ายเห็นไหม จ่ายขนาดไหนยิ่งจ่ายมาก จิตใจยิ่งต้องการมากขึ้น ต้องการมากขึ้นหัวใจก็รั่ว ถ้าหัวใจรั่ว เก็บทรัพย์สมบัติไว้ไม่ได้ หามาด้วยความเหนื่อยยาก แล้วทำลายหัวใจอีกต่างหาก ไม่ได้มาแล้วเป็นประโยชน์นะ แต่ผู้ที่มีคุณธรรมของเขา เขาหาของเขามา เขารักษาของเขา รู้จักประหยัดมัธยัสถ์ หาได้มากแต่ใช้ได้หน่อย มันจะเหลือสมบัติไว้เป็นของตน สมบัติที่มีมันมิใช่มีสอย มันก็ไม่เป็นที่เดือดร้อน มันไม่เป็นที่ต้องวิตกกังวล แล้วหัวใจก็ไม่รั่ว

หัวใจไม่รั่วนะ เพราะอะไร เพราะมันปิดยาไง มันยาหัวใจไว้ไม่ให้กิเลสมันออกช่องนั้น ออกช่องที่หาสมบัติมา แล้วใช้จ่ายไปจนเป็นความเคยชิน ใช้จ่ายจนเป็นคนที่เสียนิสัย ใช้จ่ายจนหัวใจรั่วไปหมดเลย แล้วมันก็ปิดไม่อยู่ แล้วผลที่ตอบกลับมามันคืออะไรคือหัวใจนั้นเป็นฝ่ายที่ทุกข์ ไม่ได้ทุกข์เลย กิเลสมันไม่ได้ทุกข์เลย กิเลสมันยุเหี่ยวแล้วมันก็ไปแล้ว นี่สมบัติของโลกๆ เขา เขายังตราครุฑเขายังแสวงหากัน ด้วยความเข้าใจผิดๆ ของเขาณะ

เราเป็นพระเราเป็นเจ้า สมบัติของพระคือธรรมและวินัย มีศีล มีคุณธรรม ธรรมในหัวใจ สมบัติของพระไม่เหมือนสมบัติของโลก สมบัติของพระ พระต้องทุกข์จนเจ็ญใจ ด้วยความประหยัดมัธยัสถ์ แต่รื่นเริงอาหาญด้วยความว่างเปล่าในหัวใจไง มันไม่พะรุงพะรัง อัฐบริวาร ๘ จะไปไหนก็ได้ ไม่ติดขัดในต่างๆ เลย สมบัติของโลก เราจะ เป็นขี้ข้าหรือ เราจะมารักษาสมบัติของโลกหรือ สิ่งมันยังมีรวงมีรังของมัน แล้วมันหาอยู่หากินในรังของมัน ในรวงรังของผึ้ง

นี่ก็เหมือนกัน ที่อยู่ที่อาศัยเห็นไหม วัควาอาราม อารามเป็นที่อยู่ของใคร เป็นที่อยู่ของผู้มีศีล โยมเขาอยู่บ้าน คฤหัสถ์เขาอยู่ด้วยความเป็นส่วนตัวของเขา แต่นี่เป็นผู้ที่ไม่มีเรือ นเห็นไหม ไม่มีเรือในทางโลกก่อนนะ ถ้าหัวใจมันมีเรือ หัวใจมันมีที่เก็บที่ซ่อน ซ่อนกิเลสไว้ในใจใจ แต่ถ้าเราทำลายกิเลสในหัวใจออกไปเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไปอนาคามี เป็นผู้ที่ไม่มีเรือ แล้วผู้ไม่มีเรืออาศัยที่ไหนอยู่ล่ะ ก็อาศัยอวาสาอยู่

อวาสเป็นที่อยู่ของผู้มีศีล ถ้ามีศีลก็เป็นสมบัติของพระไง สมบัติของเรา เราเป็นพระ เราต้องมีหลักมีเกณฑ์สิ ถ้ามีหลักมีเกณฑ์ของเรานะ กิริยามารยาทข้างนอกเป็นส่วนข้างนอก แต่จุดยืนของเราต้องมี จุดยืนของเราเห็นใหม่ โลกเขาจะเป็นอย่างไรก็เรื่องของเขา ปัจจุบันนี้พระก็เป็นเรื่องโลกๆ ไปหมดแล้ว อยู่กันเห็นใหม่ โลกเขามีแพชั่น พระก็มีจิ๋วไร มีเครื่องอาศัย แสดงว่าตัวเองเป็นพระเฉยๆ แสดงว่าตัวเองเป็นพระ แต่ไม่มีสมบัติในใจไง ถ้าไม่มีสมบัติในใจ มันก็อยู่แบบเร่าร้อน

ถ้ามีบุญวาสนา ฝ่าเหลืองไม่ร้อนเห็นใหม่ ก็อยู่ในบทของพระ ไปอยู่ในเพศของพระ ถ้าเพศของพระก็เป็นพระแต่เปลือก ถ้าไปบวชก็ทำแค่เป็นพิธี ถ้าไม่ทำก็ไม่ได้ เพราะเป็นสัญลักษณ์ของพระไง วินัยกรรม สัญญาของพระ มันเป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้แล้วเราเป็นพระ เราก็ดำรงชีวิตในเพศของพระเห็นใหม่ เข้าขึ้นมาทีออกบิณฑบาต แล้วทำกิจของสงฆ์ แต่ก็ เป็นกิจของสงฆ์แต่เปลือกๆ

ถ้ากิจของสงฆ์จากหัวใจ มันทำจากหัวใจไง ถ้าทำจากหัวใจ มันจะไปขัดเกลากิเลส ถ้าเราถือธรรมและวินัย ถือธุดงค์วัตร มันจะไปขัดเกลากับกิเลส กิเลสมันคือความมักง่าย ทางโลกเขาเขามีสมบัติของเขา ถ้าเขาใช้สมบัติของเขาไม่เป็น ทำให้ใจของเขาเร่ว ถ้าใจเขาเร่ว สมบัติของเขายังเป็นโทษกับเขาเลย นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราบวชขึ้นมา เราตั้งใจเป็นพระ เป็นนักรบ เป็นผู้ที่ปฏิบัติ จะหาคุณสมบัติหาธรรมของเรา

แล้วเราก็ใช้สมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นธรรม เป็นพิธีกรรม เป็นหน้าที่ เป็นเพศของพระ มันเป็นที่ มันไม่ได้ทำมาจากหัวใจ ถ้าทำจากหัวใจ ไม่ใช่หน้าที่ มันเป็นงานของเรา มันเป็นการชำระกิเลสของเรา มันไม่ใช่หน้าที่ มันเป็นธรรมจากความรื่นเริงอาจหาญแบบธรรมเห็นใหม่ คุณิเวลาดำรงชีวิตแบบพระ มันต้องมีสติ การก้าวเดินไป การดำรงชีวิต มันต้องมีสติสัมปชัญญะ มันจะไม่ประมาท ไม่ทำความพลั้งเผลอไป

แต่นี้เดินๆ ด้านๆ เหม่อลอย ทำตามหน้าที่ ทำตามแบบข้าราชการ เข้าขามเย็น ขามไป ถึงเวลาที่ทำตามหน้าที่ไป มันไม่ได้ทำจากหัวใจ ถ้าทำจากหัวใจ ทำจากการขัดเกลากิเลส กิเลสมันไม่พอใจ กิเลสมันไม่ยอมทำอะไรหรอก กิเลสมันจะนอนจมในหัวใจ

หัวใจนี้เป็นภวาสวะ เป็นสถานที่เป็นอยู่ เป็นเรือนนอนของมัน แล้วมันก็ซ่อนตัวมันเองอีก
ชั้นหนึ่ง อวิชามันปกคลุมไว้ แล้วพอขยับออกมาเป็นความคิด

แต่คิดนะ คิดนี้เป็นมโนกรรม แค่มันก็เบื่อ เบื่อมาก เพราะคิดแล้วมันเหนื่อย
ถ้าปฏิเสธร่างๆ ร่างแบบขี้ลายน้ํา ร่างแบบกิเลส ร่างแบบเอากิเลสเหยียบหัวไว้ ร่างอย่าง
นี้มันเป็นประโยชน์อะไร คู่กันกับกิเลส หมกกิเลสไว้ในใจแล้วก็ว่าว่างๆ ไม่ทำอะไร
เลย สิ่งนั้นมันไม่ได้ขัดเกลากิเลสหรอก การขัดเกลากิเลสมันต้องรู้เรื่องราวเหตุเห็นใหม่
มันทำออกมาจากใจ เพราะอะไร

เพราะนี่เป็นสมบัติของสงฆ์ เห็นใหม่ เต็มต่างๆ สมบัติของสงฆ์เห็นใหม่
เวลาปลวกขึ้นกุฏิ เราสามารถรักษาได้ มันไม่กล้าทำลาย มันเป็นปลวกเป็นชีวิต ไข่ มัน
เป็นสิ่งที่มีชีวิตอยู่ แต่เราก็พยายามทำความสะอาด ให้มันไม่ไปทำลายถึงชีวิตเขา แต่สิ่งนี้ก็
เป็นของๆ สงฆ์ เราต้องรักษา คุณี คุณทางโลกเขา กว่าจะหาเงินได้ ๕ บาท ๑๐ บาท แสน
ทุกซ์แสนยาก แล้วสละทานไปให้กับภิกษุเอาไปสร้างอาราม เป็นของๆ สงฆ์ แล้วทำไม
เราจะรักษาไม่ได้

ถ้าเป็นธรรมขึ้นมา เราทำจากหัวใจที่มีธรรมวินัย เจตนาบริสุทธิ์ เจตนาทำเพราะ
เป็นความดี เราจะถนอมรักษาสิ่งนั้นเพราะว่าเป็นสมบัติของสงฆ์ เป็นที่อยู่ของสงฆ์ เห็น
ใหม่หมกยังมีรังมีรัง ใจนี้ก็เป็นที่อยู่ของผู้ที่ไม่มีเรือน แล้วเราจะรักษาสิ่งนี้ มันจะเป็น
อับดีไปจากไหน เวลาเราจะทำสิ่งที่ประโยชน์ขึ้นมาถือว่าเป็นอับดี ทำอย่างนั้นก็
ไม่ได้ ทำอย่างนี้ก็ไม่ได้ กิเลสปิดหัวใจไว้ ทำแค่เป็นพิธีเฉยๆ ลอยไปก็ลอยมา พระแท้ๆ
ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์ไหน สัมมาสัมพุทธเจ้าของมาร ไม่ใช่สัมมาสัม
พุทธเจ้าจากธรรมและวินัย

ธรรมวินัยนี้มันตัดสินจากหัวใจ จากความเป็นจริง มรรคหยาบ มรรคละเอียด
ความคิดหยาบๆ อย่างนั้น เริ่มต้นจากบวชขึ้นมา จะถือธรรมถือวินัย สิ่งนี้เป็นความ
ลำบากไปหมดเลย ทำอะไรก็เป็นความลำบากไปหมดเลย แต่ถ้าทำตามความพอใจของก็
ว่ากิเลสสิ่งนี้เป็นธรรมไง เพราะไม่ทำอะไรเลย ไม่ทำอะไรเลยก็ไม่ได้อะไรเลย เราไม่ได้
ทำอะไรเลย เราไม่ได้บำรุงรักษา ไม่ได้แสวงหา ไม่ได้จัดการ ไม่ได้ทำอะไรเลย เราเป็น
แต่ผู้ใช้สอยของเขา

หมูกณะทำกันเป็นข้อวัตรปฏิบัติ ทำสิ่งนี้มันเป็นเพราะอะไร มันมีวัตรในศาลา เข้าขึ้นมาจัดหน้าให้ น้ำฉัน น้ำล้างเท้า สิ่งนี้มันมีอยู่แล้ว มันเป็นวัตรปฏิบัติ แล้วเราก็ออยู่ในสังคมของสงฆ์นั้น การปฏิบัติด้วยกัน การทำด้วยกันเห็นใหม่ สิ่งนี้มันเป็นเรื่องและวินัย สิ่งนั้นมีพระทำแล้ว เราไม่ต้องทำอะไรเลย นี่ก็เลสมันบังไว้ในหัวใจนะ เราไม่ได้ทำอะไรเลย เราก็ไม่ได้ทำอะไรเลย เราใช้สอยสิ่งของเขาที่เขาแสวงหาเพื่อสังฆะ

หน้าที่การงานที่เขาทำกันมา เพราะมันมีคนทำกันอยู่แล้ว ไซ่ลี เขาทำอยู่แล้ว เพราะอะไร เขาทำ เพราะเขามีคุณธรรมในหัวใจ เขาเป็นพระ เขามีคุณสมบัติของพระในหัวใจ พระที่มีคุณสมบัติ แต่เราเป็นพระที่ไม่มีสมบัติ เราเป็นพระแค่เปลือก พระที่เปลือกมันก็ไม่ต้องทำอะไรเลย เพราะเขาทำให้พร้อมแล้วไง เข้าขึ้นมาทุกอย่างก็พร้อมหมดแล้ว เราก็เป็นพระ เขาก็เป็นพระเหมือนกัน แต่เขามีคุณสมบัติของพระ เราไม่มีสมบัติของพระ เรามีแต่เศษสมบัติของเปลือกของพระไง มีแต่พิธีกรรมเห็นใหม่

สิ่งนี้มันเป็นสมบัติของพระ มันแสดงออกได้นะ มันแสดงออกมา ผู้ที่มีหูมีตาจะเห็นสภาพแบบนั้น ถ้าเห็นสภาพแบบนั้น คุณสมบัติของพระมันจะออกมาจากทางนี้ นี่สมบัติ สมบัติของโลกเขาก็หาของเขาละ แต่ถ้ามีสมบัติของธรรม ไซ่ ถ้ามองในทางของโลกเขาจะว่าเป็นผู้เสียเปรียบ เป็นคนที่ต้องแบกรับ เป็นคนที่มีหน้าที่การงานต้องรับภาระ

คูลี คูหลวงตาท่านพูด สมัยท่านอยู่กับหลวงปู่มัน ท่านเป็นบ่อกกลางวัดเลย เป็นผู้นำ เป็นผู้นำนักรบ การจะหาผู้นำได้นี้แสนยาก ผู้ตามนี้มีมหาศาลเลย สิ่งที่เป็นคนชั้นกลางมีมาก เพราะอะไร เพราะถึงเวลาต้องตัดสินใจต่างๆ มันตัดสินใจไปไม่ได้ มันเป็นคนทำสิ่งนั้นไม่ได้เพราะอะไร เพราะขาดคุณสมบัติไง เพราะเวลาที่มีสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นมาจะวินิจฉัยสิ่งนั้นด้วยความไม่ชัดเจน เพราะอะไร เพราะไม่มีสติ ไม่มีสัมปชัญญะ

ถ้าเราฝึกมาจากตรงนี้ ครูบาอาจารย์ท่านบอกนะ ทุกคนจะเป็นเด็กมาก่อน พระเราบวชมา คนเราเกิดมาจากทารกก่อนนะ แล้วต้องฝึกฝนขึ้นมา เราก็เหมือนกัน เราบวชเข้ามาแล้ว เราจะมีจุดยืนใหม่ เราจะหาสิ่งใดเป็นสมบัติของเรา ถ้าเรามีสมบัติของเรา เราฝึกฝนของเรา ต้นไม้ไม่ต้องการจะโต ถ้าดินดีน้ำดีทุกอย่างดี มันต้องโตเป็นธรรมชาติของมัน นี่ก็เหมือนกัน เราฝึกของเรา เราไม่รู้หรือว่าเราโตหรือไม่ แต่ถ้าเราฝึกเป็นนิสัย

ถ้าเป็นนิสัยขึ้นมา สมบัติมันเกิดอย่างไร สมบัติมันเกิดจากการตัดแปลง ความรู้สึก คัดแปลงหัวใจของเรา คัดแปลงแล้วทำให้มันเข้ากับธรรมและวินัย ถ้ามันเข้ากับธรรมและวินัย สิ่งใดๆ ของโลกเขา มันเป็นเรื่องของโลกเขา ถ้าสิ่งของโลกเขามันเป็นการเสียเปรียบหมดเลย นี่ไงพระเป็นผู้เสียสละ ขณะที่ว่าเราเสียสละ เวลาถามว่าเราอยากได้มรรคผลไหม ทุกคนบวชมานะ โสดาบัน สกิทา อนาคาใครบ้างไม่ปรารถนา ทุกคนปรารถนาทั้งนั้นเลย

แต่เริ่มต้นของการกระทำ มันไม่เปิดทางให้เข้าถึงโสดาบันได้เลย มันล้งเลตงสย ในธรรม มันล้งเลตงสย มันเอารัดเอาเปรียบ มันไม่พอใจ มันไม่ยอมเปิดใจ แล้วมันจะไปเอาโสดาบันมาจากไหน ถ้าโสดาบันเห็นใหม่ ก็พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ พระธรรม ใจ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง ถ้าเรามีพระธรรมเห็นใหม่ เราทำกรรมโอสถ ถ้าเราเปิดธรรมขึ้นมา ถ้าเราเริ่มต้นจากทางเข้าไป เราก็จะไปเอาธรรมอันนั้น มันจะไปเอาโสดาบันอันนั้น

เราอยากได้โสดาบันอันนั้น แต่การประพฤติปฏิบัติ การจะเข้าไปทำ มันไม่เอาแล้วใจก็อยาก ก็ปรารถนาโสดาบัน แต่ไม่ยอมทำตามธรรมวินัย แล้วมันจะเข้าไปเอาโสดาบันได้อย่างไร จะเอาโสดาบันมาจากไหน ถ้ามันไม่มีเครื่องมือเข้าไปเอา มันไม่มีมรรคญาณ ไม่มีคุณสมบัติเข้าไปหยิบโสดาบันอันนั้น มันจะเข้าไปหยิบโสดาบันอันนั้น มันถึงต้องกลับมาที่ศีล ใจ กลับมาที่ศีล กลับมาที่ข้อวัตร แล้วถ้าทางโลกเขาจะบอกว่า มันเป็นเรื่องที่ทำให้สังคมลำบาก สังคมที่อยู่กันแบบไม่มีความสุข มันเป็นความเห็นของโลกๆ นะ เพราะอะไร

เพราะความเห็นของโลก เพราะเขาต้องการมีความสุข เขาต้องการมีความรื่นรมย์ของเขาตั้งแต่เริ่มต้น พอเริ่มต้น มันก็เป็นคุณสมบัติของโลก เป็นคุณสมบัติของกิเลส แล้วมันจะเอาอะไรไปเอามรรคผลขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เริ่มต้นความเห็นของโลกมันผิดหมด ถ้าเริ่มต้นด้วยความเห็นของธรรมสัจจะ มันก็คัดแปลงตรงนี้มาไง คัดแปลงคุณสมบัติของเราไง ที่เราจะเข้าไปเอาธรรมะอันนี้ไง ถ้าคัดแปลงเข้าไป ธรรมะอันนี้มันก็ย้อนกลับมาที่เราเห็นใหม่ ย้อนกลับมาที่เรา

แล้วคุณสมบัติอันนี้มันเป็นของใคร มันเป็นธรรมชาติส่วนตัว ถ้าตนเปิดทางให้ตน เวลาที่เราเดินทางไป ต่างคนต่างอยู่ในวัดเดียวกัน เราปฏิบัติอยู่ด้วยกัน อยู่ในศาลาเดียวกัน อยู่ในสังฆกรรมเดียวกัน แต่เวลาหัวใจมันเป็นไป ถ้าหัวใจมันเป็นไป มันเป็นขวากหนามของแต่ละบุคคลนะ ทางเดินของใครของมัน ทางจงกรมของเรา ถ้าเราเดินจงกรมอยู่ ทางจงกรมของเราจะโล่ง จะเดินได้สะดวก

แล้วถ้าทางจงกรมของเรา แต่เราไม่ได้เดินในทางจงกรมเรา มันก็จะเกิดหญ้า มันจะเกิดวัชพืช เกิดขวากเกิดหนามมาปิดทางนั้น นี่ก็เหมือนกันในหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเราเดินอยู่ด้วยกัน แต่ถ้าหัวใจของเรามันเปิดโล่ง ทางมันสะดวกสบาย ทางมันเป็นไปเห็นใหม่ แต่ถ้าหัวใจของเรามีขวากมีหนามขัดขวางกั้นอยู่ เราจะเบิกทางของเราไปได้อย่างไร ถ้าจะเบิกทางของเราไป ก็นี่ไง ธรรมและวินัย ธรรมที่เราลงอุโบสถ อุโบสถสังฆกรรม อุโบสถสังฆกรรมเพื่ออะไร ก็เพื่อดูความบกพร่องของใจเราไง

ในสมัยพุทธกาลนะ เพราะภาษาบาลี เป็นสงฆ์ด้วยกัน จะเข้าใจภาษาบาลีเห็นใหม่ ตั้งแต่ปาราชิก ๔ ลงมาเลย ใครผิดใครไม่ผิด จะคอยสะกิดกันเห็นใหม่ เราผิด เราผิดเห็นใหม่ นี่ไงพยายามจะเปิดขวากเปิดหนามที่มันขวางใจอยู่ ให้มันเข้าไปหาได้ เสด็จวัตร เราฟังกัน เวลาฟังอุโบสถ เราฟังอุโบสถ แล้วเราทำอย่างนั้นบ้างไหม เราเป็นอย่างนั้นบ้างไหม เราเป็นไปไหม ในเสด็จวัตร นี่การออกบิณฑบาต การทำอะไรต่างๆ มันมีธรรมและวินัยไว้หมดแล้ว สิ่งนี้มีไว้หมดแล้ว

สมบัติจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้ให้เราประพฤติปฏิบัติ ธรรมและวินัยวางไว้ให้เราก้าวเดิน วางไว้ให้เราเปิดทางของใจ ถ้าใจเราได้เปิดทางอันนี้เข้าไป เวลาผลของมัน เราถึงอยากได้ไง ถ้าเราอยากได้ผลอันนั้น อย่างน้อยเนื้อต่ำใจ ถ้าเราอ่อนแอ เครื่องอำนวยความสะดวกใครๆ ก็หาได้นะ แล้วจะประพฤติปฏิบัติกันอย่างนั้น จะต้องสะดวก จะต้องเครื่องอำนวยความสะดวกทั้งหมดเลย

มีเครื่องอำนวยความสะดวก มันจะอ่อนแอหมด จิตใจอ่อนแอหมดเลย ได้แต่สมบัติของโลก สมบัติของโลกได้แน่นอน เพราะอะไร เพราะโลกก็เห็น เราก็เห็น เราก็เสพอยู่ด้วย เพราะเราเอาสิ่งนั้นมาอำนวยความสะดวกเรา แต่ผลของธรรม ผลของใจล่ะ เพราะผลของใจมันเกิดจากความเพียรชอบ ความเพียรในการประพฤติปฏิบัติ จะส่งผล

ให้เกิดความสงบของใจ เกิดญาณตั้ง เกิดญาณทัสสนะ มันเกิดใหม่ ถ้ามันเกิดแล้วถาม
ทำไม เป็นอย่างนั้นใหม่ มันเกิดแต่การคาดหมายไป

เกิดแต่การคาดหมาย เกิดจากกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มัน
ไม่ได้เกิดจากสันทิฎฐิโก มันไม่ได้เกิดจากภายใน เพราะอะไร เพราะจากข้างนอกมัน
อ่อนแอ มันไปเสวยสุข เสวยแต่ความสะดวกสบายไป มันไปเสวยแต่เรื่องของโลกๆ ไป
ว่าโลกจะเปิดทางให้ประพฤติปฏิบัติไป แต่หัวใจ กิเลสมันซ่อนไปอีกชั้นหนึ่ง ปฏิบัติไป
เถอะ ปฏิบัติเป็นพิธีอย่างนั้น มันจะเข้าถึงใจใหม่ ใจจะได้ตัดแปลงใหม่ ใจมันไม่มีการ
ตัดแปลง ใจไม่มีการแก้ไข แต่ปฏิบัติเป็นพิธีว่า สิ่งนี้คือการปฏิบัติเท่านั้นเอง

ถ้าอย่างนั้นแล้ว มันจะเข้าถึงธรรมใหม่ ถ้าไม่เข้าถึงธรรม ก็มันได้ภาษาภิเลส
ภาษาโลก ปฏิบัติเป็นพิธีคือโลก ปฏิบัติโดยธรรม ถ้าภิเลสมันอยากสะดวก อยากหา
ช่องทางลัด ทางที่มันจะเป็นไป นั่นละมันพาออกนอกทางหมดเลย แล้วเราจะตัดแปลง
อย่างไร เราจะแก้ไขอย่างไร เราถึงต้องอยู่โดยสังขะ โดยธรรมชาติอยู่ในสภาวะแบบนี้
เราอยู่โคนไม้กัน อยู่เรือนว่าง ชุดงควัตรไป อัมภิกาสิกังคะเรือนว่าง รูดผ้าไปก็ว่างหมด
เลย แล้วอากาศถ่ายเท ถ้าอากาศธรรมชาติ มันเป็นตามธรรมชาติ มันจะมีอากาศ
ถ่ายเท มันมีการประพฤติปฏิบัติตามสังขะอย่างนี้ จะให้มันยิ่งไปกว่านี้ไม่ได้ แต่ถ้าอย่างนี้
โดยสังขะ โดยสภาวะธรรมเป็นอย่างนี้ เราเอาตรงนี้เป็นจุดเริ่มต้นว่า เราจะย้อนกลับไป
ทวนกระแส เข้าไปหาภิเลสในหัวใจ เริ่มต้นจากตรงนี้ เริ่มต้นจากสิ่งที่เป็นธรรมชาติต้อง
มีอยู่แล้ว แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางไว้เห็นใหม่ ชุดงควัตร บิณฑบาต
เป็นวัตร ฉันทมือเดียว ฉันทมือเดียวแล้ว เขาก็ยังอดอาหารอีก อด ผ่อนอาหาร เพราะอะไร

ผ่อนเข้าไปก็เพื่อจะย้อนกลับไม่ให้สิ่งนี้มันทับถมหัวใจ ก็ธรรมชาติมันต้องกินอยู่
แล้ว ธรรมชาติร่างกายมันต้องการอยู่แล้ว แล้วเราไปผ่อนทำไม ก็เราจะผ่อนเพื่อไปหาสิ่ง
ที่มีคุณค่ามากกว่าไป เราจะผ่อนอาหารเพื่อเข้าไปหาคุณธรรมในหัวใจไป ฉันทตามธรรม
วินัย ครูบาอาจารย์สอนไว้ ก็ทำตามประเพณี ทำตามคำสั่งสอน แต่ผลประสพการณ์ของ
จิตของเรามันมีใหม่ละ ประสพการณ์ของจิตสิ่งใดที่มันขัดขวาง สิ่งใดที่มันเป็นสิ่งที่กีด
ขวาง สิ่งที่ทำให้ตกวงค์ ทำให้ภาวนาแล้วไม่ได้ผล

เราก็ต้องหาทางหลบหลีก เราก็ต้องหาอุบายวิธีการ จะตัดแปลง จะหาช่องทางไปหาช่องทางเป็นธรรมชาติของเรา เราจะเอาประสบการณ์ของจิต จิตเวลาง่วงเหงาหาวนอน ตกง่วง จิตมันไม่สงบ จิตมันเป็นสภาวะแบบใด มันต้องเช็คหมด ต้องทดสอบหมด ต้องย้อนกลับหมด มันถึงว่าไม่ไปนอนจมกับกิเลส ทำแต่เป็นพิธีๆ ใจ มาโม้ มากุยกัณนะ ๑๘ ชั่วโมง ๒๐ ชั่วโมง ให้มัน ๑๐๐,๐๐๐ ชั่วโมงด้วย เพราะการเกิดการตายนี้มันซับซ้อน มากี่ภพกี่ชาติแล้ว มันจะกี่ชั่วโมงก็แล้วแต่ มันต้องมีผลจากการประพฤติปฏิบัติไป

มันมีการสืบทอด มีการต่อเนื่อง มีความสม่ำเสมอ ความสม่ำเสมอของการประพฤติปฏิบัติ ความสม่ำเสมอของจิต จิตนี้มันรับรองอย่างไร ผลมันมาเป็นอย่างไร เอาผลของมันไป เอาความต่อเนื่องไป แต่เนี่ยเอาเวลาไป เอาเวลาคือเอาสิ่งของโลกไป เวลามันบัญญัติมาจากไหน ๒๔ ชั่วโมงใครบัญญัติขึ้นมา มีดวงสว่างใครบัญญัติขึ้นมา โลกบัญญัติขึ้นมา แล้วธรรมมันอยู่ไหน ธรรมมันมีเกิดมีตายไหม มันก็ย้อนกลับไป มันย้อนกลับมาเพื่อเอาคุณธรรมอันนี้

ถ้าเอาคุณธรรมอันนี้ ความเป็นอยู่ มันต้องทดสอบ มันต้องไตร่ตรองไป มันเป็นจิตนิสัยนะ ไม่ใช่กฎตายตัว ถ้ากฎตายตัว หนาวร้อน เดี่ยวฤดูกาลมันก็เปลี่ยนแปลง จิตของคนก็เปลี่ยนแปลง จิตหยาบๆ ก็เป็นจิตหยาบๆ พอจิตมันละเอียดขึ้นมา มันก็ละเอียดขึ้นมา จิตของเรามันก็มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา กลอุบายวิธีในการประพฤติปฏิบัติ มันก็ต้องมีเปลี่ยนแปลง มันเปลี่ยนแปลงเพราะอุบายมันจะซ้ำ จะอยู่โดยกฎอันเดิมอยู่ที่นี่ วิธีการอย่างเดิมๆ นี้ กิเลสมันหัวเราะเยาะ มันเปลี่ยนไป แต่กฎอันเดิมนี่มาใช้ได้อยู่ ต่อเมื่อมันทำไปถึงที่สุดแล้ว อุบายวิธีการอย่างนี้ก็กลับมาใช้ได้ใหม่อีกไป กลับมาใช้ได้ใหม่ถ้ากิเลสมันไม่ทัน มันจะเป็นประโยชน์กับเรา

ถ้ากิเลสทันนะ กิเลสมันเอาอุบายนี้มาหลอกเรา กิเลสมันเอาอุบายนี้มาล่อลวงเรา ให้เราไม่รอบคอบ ทำไปถึงที่สุดนะ ทำไปอดอาหาร หรือภาวนาวาระหนึ่ง พอภาวนาหนึ่งกิเลสมันก็ซ้อนเข้ามานะ จนออกมาฉันข้าวอีกรอบหนึ่งก็ยังไม่ว่ากิเลสมันหลอกนะ กิเลสมันหลอกแล้วหลอกเล่านะ กิเลสมันหลอก จะฉันทก็ได้ จะไม่ฉันทก็ได้ จะหาวิธีการอย่างไร มันอยู่ที่เรา ความชนะความแพ้ในใจ ความชนะความแพ้ระหว่างธรรมกับกิเลสนะ ถ้ากิเลสมันชนะ มันก็หลอกเราหัวปั่นเลย

ถ้าปัญญามันหมุนไปโดยสภาวะธรรม เป็นเรื่องของกิเลสมันออกหน้าหมดเลย แต่ไม่รู้เลยนะ แต่ถ้าเป็นปัญญาของธรรมออกนะ มันวิปัสสนาไป มันใช้ปัญญาไป มันจะเข้าใจ มันจะตัดความวิตกกังวล ตัดอวิชชา ตัดความลังเล ตัดทุกอย่าง มันจะปล่อย มันจะว่าง มันจะโล่ง มันจะโถง เห็นใหม่ ถ้าธรรมออก มันพิจารณาไป เหมือนกับมิดที่มันคมกล้า ฟันสิ่งใดขาดๆๆ ความสงสัยในใจ มันจะปล่อยๆๆ นั่นคือปัญญา ถ้าปัญญามันสมดุล ปัญญามันออกหน้า

ถ้าเป็นกิเลสออกหน้านะมันอันธู๋ คิดจนหัวชนฝา หัวนี้ชนภูเขาเลยคิดไม่ตก คิดไม่ได้ ทำไม่ได้ กิเลสมันออกหน้าเห็นใหม่ ถ้ากิเลสออกหน้า ที่ว่าอุบายวิธีการ ตรงนี้เอามาใช้ ถ้ามันกิเลสออกหน้า กิเลสมันออกไป เรากลับมาที่พุทโธก่อน กำลังไม่พอ มิดเราที่ออกมา มิดเราใช้ไม่ได้ละ ฟันไปก็ฟันไปโดยสุดกำลังสุดแรง มิดบิ่น ก็ฟันไปอย่างนั้น เหมือนอดอาหารแล้วเราดันทุรังไปเห็นใหม่ อดได้ อดจนตายก็ตายได้ แต่มันเป็นประโยชน์กับเราไหม

แต่ถ้ามันอย่างนั้นบ๊ีบ เราก็ผ่อนหาวิธีการ ให้กิเลสมันตามปัญญาของเราไม่ทัน แล้วเราก็ย้อนกลับมาให้เปลี่ยนวิธีการไปเลย เปลี่ยนความคิด เปลี่ยนต่างๆ เห็นใหม่ มันจะไม่ให้กิเลสมันครอบงำในการปฏิบัติไง แต่กิเลสมันเป็นเรา กิเลสมันอยู่กับเรา ทำสิ่งใดมันจะรู้ทั้งหมด อุบายถึงต้องใหม่ตลอดไป อุบายจะมีตลอดไป พลิกไปพลิกมา ต้องพลิก ต้องทดสอบ ต้องดูอารมณ์ของจิต เวลาจิตมันพิจารณาไปรอบหนึ่ง จิตมันภาวนาไปทำไมเป็นอย่างนี้ ทำไมมันเป็นอย่างนี้ ทำไมมันเข้าใจอย่างนั้น

ถ้ามันเข้าใจทดสอบ ทดสอบ หมุนตลอดเวลา นี่ก็ผู้ที่จะพ้นจากกิเลสใจ มันจะเป็นความเพียรชอบ ความเพียรของเราต้องมี ปัญญาของเราต้องมี ปัญญาจากภายใน ปัญญาจากภายนอก โลกอย่าไปตื่นมัน สมบัติของโลกๆ ไม่ต้องไปตื่นหอรอก สมบัติของโลกนะ แล้วถ้าเราไม่ใช่ลูกศิษย์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่มีจุดยืน เวลาเขาเอาโลกมาเสนอก็ไปกับเขาหมดเลย นำสงสาร ภาวนาไป ไม่มีใครดูแลเลย จะทุกข์จะยากจะเอานั่นมาช่วย ก็อ่อนแล้ว แค่นี้ก็ตายแล้ว

เพราะกิเลสมันอ่อนแออยู่แล้วไง พอคนจะเข้ามาช่วยเหลือ มันทอดสะพานไปเลย มันตายเดี๋ยวนั้นเลย เขายังไม่ทันเอาโลงศพมาเลย มันตายก่อนแล้ว นี่ก็เหมือนกัน

เวลาประพาศปฏิบัติไป พอใครเขาจะมาช่วยสนับสนุน ตายก่อนแล้ว ยังไม่ได้ปฏิบัติก็ตายไปเลย แต่ถ้าเป็นเรา เราจะเอาธรรมะฉลาดนะ ปักจ้ายเครื่องอาศัยที่เราบิณฑบาตมาพอใหม่ พอ อะไรที่เราใช้อยู่มันเหลือเพื่อด้วย ไม่ใช่ไม่พอ พอจนเหลือเพื่อ แต่ที่มันทุกข์กันอยู่นี้ มันไม่ใช่ปักจ้ายเครื่องอาศัยของเรา ไม่ใช่ปักจ้ายเครื่องสงฆ์นะ

อยู่ในหมู่คณะอย่างนี้ มันก็พอใช้แล้ว แต่มีมันทำเพื่อสังคมไง ในเมื่อมันมีสังคมมีคนเข้ามาอาศัย เราถึงจะต้องแสวงหา สิ่งที่จะทำมันเกินกว่าที่สังคมของสงฆ์ เพราะอะไร เพราะมันอยู่ฝั่งนอกแล้ว การชำระของเรา มันอยู่นอกวัตรอยู่แล้ว แต่สิ่งนี้มันเป็น การเจือจานเอื้ออาศัย ในเมื่อมีการเอื้ออาศัยกัน เราก็เอื้ออาศัยกันเพราะเรื่องของโลกๆ แต่ต้องย้อนกลับมา ต้องมีจุดยืน เราจะรักษาหลักการของเรา รักษาณะ ทุกคนในเมื่อไฟมันอยู่กลางหัวของเรา เราต้องเอาไฟจากหัวของเราออกก่อน

เราไม่ใช่เห็นไฟหัวของหัวคนอื่นเป็นสิ่งที่มีความทุกข์หรืออก ไฟในหัวของเรา นะ เราต้องปิดไฟจากหัวของเราลงจากหัวของเราก่อน กิเลสของเรา ในหัวใจของเรา หน้าที่การงานของเรา คือตัดแปลงกิเลส คุณิเลสของเรา หน้าที่การงานของข้างนอก มันเป็นเรื่องและวินัยเห็นใหม่ มันเป็นสิ่งที่เราบำรุงรักษาเท่านั้นไม่ใช่ใหม่ ถึงว่าถ้ามีความจำเป็น เราจะไม่มี ความจำเป็นจนเกินกว่าเหตุ ถ้ามีความจำเป็นนะ เราจะเอาคนเข้ามาให้เขาดูแลต้นไม้มากกว่านี้อีกก็ยิ่งได้ เพียงแต่ตอนนี้ยังไม่ถึงเวลา

เราเพียงแต่คุณโยบาย คุณแต่ความช่วยเหลือ ความช่วยเหลือ ความควบคุมใจ ควบคุมให้สิ่งนี้มันอยู่ในร่องในรอย ไม่ใช่ของที่เขาเอาเข้ามาให้ สิ่งนี้ที่เขาเอาเข้ามาให้แล้วไม่มีใครดูแล ปล่อยให้มันตาย ปล่อยให้มันเสียหายไป เห็นไหมศรัทธาไทยดกร่วงไป ไม่ได้ไปประจบสอพลอเขา เพียงแต่ของที่มาถึงมือเราแล้ว เราจะดูแลรักษาให้มันเป็นประโยชน์แก่ไหน แต่ไม่ใช่ไปสอพลอใครทั้งสิ้น ไม่ได้ออกไปเรียกร้องให้ใครมาเลย แต่สิ่งที่มาแล้ว เราจะดูแลรักษา รักษาสิ่งที่มีมันจะเป็นประโยชน์เท่านั้น

ถ้าไม่เป็นประโยชน์ก็ไม่รักษา ทิ้งเลย ทิ้งออกไปข้างนอก สิ่งนี้ไม่จำเป็นกับสงฆ์ ไม่จำเป็นกับการดำรงชีวิตของภาคปฏิบัติ ทิ้งๆ แต่ถ้าจำเป็นต่อภาคปฏิบัติเราก็ดูแลรักษา ดูแลรักษาโดยธรรม ถ้าธรรมอยู่ในหัวใจของใคร อยู่ในหัวใจของเศรษฐี สมบัติมันก็ไม่เสียหาย อยู่ในหัวใจของยาก ถึงจะทุกข์จนเจ็บใจ แต่ใจก็เป็นธรรม มันก็มีความสุข

อยู่ในใจของพระ อยู่ในใจของผู้อาศัย สิ่งใดเป็นประโยชน์ต้องเป็นประโยชน์ สิ่งใดไม่เป็นประโยชน์ก็ตัดทอนมันไป

เพียงแต่ตอนนี้เรามีกิเลสในหัวใจ อะไรก็แล้วแต่มันจะขัดแย้งกับกิเลสเราไปหมดเลย ถ้าเขาให้มากกว่าสิ่งที่ไม่ดี เขาไม่ให้มากกว่าสิ่งนั้นมันขาดแคลน ถ้าใจมันเป็นกิเลสนะ อะไรมันจะขัดแย้งไปตลอด ถ้าอะไรเป็นธรรมนะ เราต้องเลือกต้องเฟ้น เพราะอะไร เพราะคนที่ เป็นปัญญา ก็มี คนที่เขามานี้ นะ เขาอาจจะมาทดสอบก็ได้ นะ เขาไม่เห็นด้วยเลย เขาเอาสิ่งที่ไม่ดีมาให้ คุณคิดว่าพระจะรับไหม ถ้าพระรับพระไม่มีจุดยืนเลย เพราะผิดก็ยังรับ แต่ถ้าเขาเอามาแล้วเห็นพระไม่รับ เอ้อ พระนี้มีจุดยืน ต่อไปเขาจะทำการสิ่งที่ดีมาก็ได้

ถ้าเราอยู่ในธรรมและวินัย สิ่งนี้มันจะตัดสินใจได้ไง ตัดสินว่าสิ่งนั้นควรหรือไม่ควร ถ้าไม่ควรนะ มันไม่ควรก็ไม่ต้องไปยุ่งกับเขา เพราะสิ่งนี้มันเป็นเรื่องของโลกๆ โลกเขาทดสอบเราก็ได้ เราจะทดสอบใจเราเองก็ได้ เราจะดูแลรักษาก็ได้ แต่ในปัจจุบันนี้ไม่ต้องทำอะไรเลย หน้าที่ของเราจะปฏิบัติไป ปฏิบัติเพื่อให้ใจเป็นธรรม ถ้าใจเป็นธรรมนั้น เป็นสมบัติของเรา สุขยอดคนะ สมบัติของโลกเขาหาเงินหาทองกัน

สมบัติของพระให้มีธรรม ธรรมในหัวใจนี้ ให้มันพัฒนาขึ้นมา พัฒนาขึ้นมาเพื่อสังฆะนะ ไม่ใช่เพื่อใครเลยนะ ถ้าเรามีคุณธรรม สิ่งใดๆ มันเกิดขึ้นมา เราตัดสินใจ เราไม่คิดนะ กิเลสมันเป็นกาว ยางเหนียว มันติดไปหมด อะไรมันก็ไปเปะเขาหมดเลย แต่ถ้ามันเป็นธรรม สิ่งใดเป็นประโยชน์มันถึงจะรับ สิ่งใดไม่เป็นประโยชน์ไม่ควรเอาเข้ามาเลย มันทำลายทั้งเราด้วย ทำลายทั้งหมู่คณะด้วย แล้วทำลายศาสนาด้วย เอวัง